

Γενικά Ο σκλέδρος (*Alnus orientalis*, Κλήθρα η ανατολική) ανήκει στην οικογένεια των Βετουλιδών (*Betulaceae*), η οποία περιλαμβάνει δύο γένη. Το γένος *Alnus*, στο οποίο ανήκει ο σκλέδρος, περιλαμβάνει περίπου τριανταπέντε είδη με ευρεία εξάπλωση στο βόρειο ημισφαίριο και στις Άνδεις. Από αυτά, το μόνο ιθαγενές είδος της Κύπρου είναι ο σκλέδρος (*Alnus orientalis*).

Ονοματολογία: Το όνομα του γένους προέρχεται από το λατινικό όνομα της κλήθρας, ενώ αυτό του είδους (*orientalis*, ανατολική) από την εξάπλωσή του στο χώρο της Ανατολικής Μεσογείου.

Περιγραφή Ο σκλέδρος είναι φυλλοβόλο, βραχύβιο δέντρο, με στενή κόμη και ύψος που φτάνει τα 20 m. Ο κορμός του καλύπτεται με γκριζωπό φλοιό που φέρει κατακόρυφες σχισμές. Τα φύλλα είναι απλά, κατ' εναλλαγή, ωοειδή ή επιμήκη, μήκους 3-12 cm και πλάτους 1-6 cm, και έχουν συνήθως πριονωτές παρυφές. Τα άνθη είναι μονογενή (αρσενικά και θηλυκά) διατεταγμένα σε ιουλόμορφες ταξιανθίες. Οι αρσενικές ταξιανθίες είναι πολυάριθμες, κρεμάμενες, και εμφανίζονται στις κορυφές των κλαδιών πριν την έκπτυξη των φύλλων.

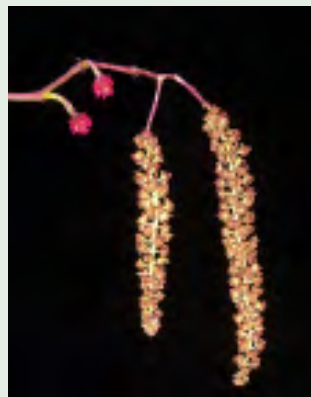
Οι θηλυκές ταξιανθίες είναι ολιγάριθμες, στις κορυφές πλευρικών βραχυκλαδιών και συνήθως εμφανίζονται μαζί με τα φύλλα. Ανθίζει από τον Ιανουάριο μέχρι τον Απρίλιο. Ο καρπός μοιάζει με μικρό κώνο και είναι ωοειδής μήκους 2 cm και πλάτους 1,5 cm. Ωριμάζει σταδιακά από τον Μάιο μέχρι τον Σεπτέμβριο.

Εξάπλωση - Ενδιαίτημα

Η εξάπλωση του σκλέδρου στην Κύπρο ξεκινά από την επιφάνεια της θάλασσας και φτάνει μέχρι 1500 m υψόμετρο. Απαντά κατά μήκος ποταμών και είναι ένα από τα χαρακτηριστικά είδη της παραποτάμιας βλάστησης. Η κύρια περιοχή εξάπλωσής του είναι η οροσειρά Τροόδους, λόγω της παρουσίας πολλών ποταμών που διασχίζουν την οροσειρά μέχρι του πρόποδός της. Σε μικρότερη έκταση συναντούμε τον σκλέδρο και σε άλλες περιοχές, όπως Πόλις Χρυσοχούς, Επισκοπή Λεμεσού και Κερύνεια. Απαντά επίσης στη νοτιοανατολική Τουρκία, στη Συρία και στον Λίβανο.

Καρπός

Αρσενικές και θηλυκές ταξιανθίες

Βιολογικές απαιτήσεις: Ευδοκίμει σε βαθιά, αργιλοαμμώδη, υγρά εδάφη και προσαρμόζεται εύκολα σε όξινα και σε αλκαλικά εδάφη. Είναι φωτόφιλο είδος και σε νεαρή ηλικία ευαίσθητο στην ξηρασία και τους όψιμους παγετούς. Πολλαπλασιάζεται με σπέρματα.

Ιστορικά στοιχεία - Χρήσεις Γνωστό από την εποχή του Ομήρου με το όνομα κλήθρη (Οδύσεια Ε, 64, 239).

Η κλήθρα του Θεόφραστου που την κατατάσσει μεταξύ των αμφιβίων «... τα μεν άν εύροι κοινά και ώσπερ αμφίβια, καθάπερ μυρίκην ιτέαν κλήθραν» [... ακόμα και από αυτά μερικά δεν κάνουν διακρίσεις και σαν να ήταν αμφίβια, όπως το αρμυρίκι, η ιτιά και η σκλήθρα] (Φυτών Ιστορίας 1,4,3). Ο Θεόφραστος περιγράφει τον σκλέδρο ως εξής: «Μονογενές δε και η κλήθρα: φύσει δε και ορθοφύες, ξύλον δ' έχον μαλακόν και εντεριώνην μαλακήν, ώστε δι' όλου κοιλαίνεσθαι τας λεπτάς ράβδους. Φύλλον δ' όμοιον απίω. πλήν μείζων και ινωδέστερον. τραχύφλοιον δε και ο φλοιός έσωθεν ερυθρός, δι' ο και βάπτει τα δέρματα. ρίζας δε επιπολαίους ... ηλίκον δάφνης. Φύεται δε εν τοις εφύδροις αλλόθι δ' ουδαμού» [Μια μόνο ποικιλία έχει και η σκλήθρα: είναι από τη φύση της ορθοφυής, με ξύλο μαλακό και εντεριώνη μαλακή, έτσι που τα κλαδιά είναι κούφια σε όλο τους το μήκος. Το φύλλο μοιάζει με της αχλαδιάς, αλλά είναι μεγαλύτερο και με περισσότερες ίνες. Έχει τραχύ φλοιό, του οποίου η εσωτερική πλευρά είναι κόκκινη, γι' αυτό χρησιμοποιείται για τη βαφή δερμάτων. Έχει ρηχές ρίζες ... όσο της δάφνης, σε μέγεθος. Φυτρώνει σε υγρά μέρη και πουθενά αλλού.] (Φυτών Ιστορίας 3,14,3)

Το ωραίο του φύλλωμα και οι καλλωπιστικές αρσενικές ταξιανθίες (άρρνες ίουλοι) προσδίδουν στο φυτό κοσμική αξία. Μπορεί να αξιοποιηθεί σε μεγάλους κήπους και πάρκα. Είναι ανθεκτικό στην ατμοσφαιρική ρύπανση, με δυνατότητα δέσμευσης ατμοσφαιρικού αζώτου με τα φυμάτια των ριζών. Το ξύλο του χρησιμοποιείται στην ξυλογλυπτική και торνευτική καθώς και για κατασκευή γεωργικών εργαλείων και οργάνων.

Προστασία και Διαχείριση Η παραποτάμια βλάστηση, τα δέντρα και οι θάμνοι που απαντούν κατά μήκος των

ποταμών και σε πεδινές αλλουβιακές αποθέσεις ποταμών, αποτελούν ένα τύπο αζωνικής βλάστησης που στην Κύπρο εξαπλώνεται από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι 1500 m υψόμετρο. Τα παραποτάμια οικοσυστήματα είναι πολύ σημαντικά γιατί λειτουργούν σαν περιβαλλοντικοί διάδρομοι. Επιπρόσθετα, προσφέρουν ενδιαίτημα σε πολλά είδη, επιδρούν ευεργετικά στη ροή των νερών, στην ποιότητα και ποσότητά τους, εμποδίζουν τη διάβρωση και τις πλημμύρες, συμβάλλουν στον εμπλουτισμό του υδροφορέα και προσδίδουν ποικιλότητα στο τοπίο. Ωστόσο, είναι απειλούμενα σε ολόκληρη την Ευρώπη. Στην Κύπρο υπάρχουν τρεις τύποι φυλλοβόλων παραποτάμιων δασών, ανάλογα με το είδος που επικρατεί. Τα πιο κοινά είναι τα παραποτάμια δάση πλατάνου (*Platanus orientalis*), ενώ τα δάση

Παραποτάμιο δάσος με σκλέδρα (*Alnus orientalis*)

ιτιάς (*Salix alba*) και σκλέδρου (*Alnus orientalis*) είναι σπανιότερα. Απειλούνται κυρίως από την αποξήρανση της κοίτης των ποταμών λόγω κατασκευής υδατοφρακτών αλλά και της υπεράντλησης νερού για γεωργικές και άλλες χρήσεις.

Η υλοτομία του σκλέδρου, απαγορεύεται χωρίς την άδεια του Τμήματος Δασών. Οι συστάδες του σκλέδρου προστατεύονται από την Κοινοτική Οδηγία για τους οικότοπους 92/43/EEC, και έχουν ταξινομηθεί ως οικότοποι προτεραιότητας. Τα πιο αντιπροσωπευτικά δάση σκλέδρου στην Κύπρο έχουν περιληφθεί στο ευρωπαϊκό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών ΦΥΣΗ 2000.

Γ.Τ.Π. 205/2005—6.000

Εκδόθηκε από το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών
Εκτύπωση: Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας

Το δέντρο της χρονιάς 2006

Ο σκλέδρος
(*Alnus orientalis*)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΑΣΩΝ